

LETHS MELLEMVÆRENDER

For Jørgen Leth fik belysningerne af hans værk omtumlede elementer til at falde på plads

Af Marie Louise Gammelgaard · mlg@hum.au.dk

Han ville gerne have husket at nævne Magritte. Men ellers var det en tilfreds og taknemmelig Jørgen Leth, der sidst på dagen indvilgede i at gøre status over heldagsseminaret *Mellemværender* sidst i oktober. Seminaret var arrangeret af Nordisk Institut og trak så mange til, at en hel del måtte stå op i Nobelsalen under dagens sidste programpunkt, en to timer lang samtale med forfatteren og filmmageren. Arrangementet satte Leth stor pris på – som ”et virkeligt seriøst forsøg på at sammenholde film med tekster og se, hvordan de to ting forholder sig til hinanden”.

– Jeg synes, det var fantastisk godt valgt, temaet ”Mellemværender”. Det er en enormt god titel. Det ord har i sig selv været en stor inspiration for mig at høre. Der er netop mange mellemregninger mellem mine film og tekster. Det gælder mere for mig end for mange andre, med min dobbelte baggrund af billeder og tekst – jeg bruger sproget meget varieret og har været meget lege-orienteret – jeg bearbejder billeder med sprog, og mine film og tekster er præget af eksperiment og af nysgerrighed.

At blive klogere på sit værk

Jørgen Leth deltog ikke bare i eftermiddagens forfattersamtale, men overværede også formiddagens belysninger af værket. Han så det blandt andet som en mulighed for at blive endnu klogere på sit eget værk.

– Der er nogle ubevidste lag, som det er interessant at blive klogere på, det er der også for mig, selv om jeg er en god forklarer af det, jeg har lavet. Men jeg synes, det er allersjovest at høre noget nyt – at der bliver slået nogle nye huller. Det er noget, man godt kan savne i det daglige, i kritikken. Jeg kan godt bruge det her. Foredragsholderne har ikke sagt det samme, som jeg selv siger. Jeg bliver inspireret af sådan en session, også af spørgsmålene bagefter, det er øjenåbnende faktisk. F.eks. ”Vil du ikke have nogen i tale?”. Og ”Hvorfor insisterer du på det, du skriver?”

Det antropologiske spor

Et af de spor, der blev afdækket i digte og film, var Leths referencer til den polsk-engelske antropolog Bronislaw Malinowski. En inspirator,

” Jeg er ikke bange for at give sporten en dybde, som ikke alle kan se. Jeg synes, sporten fortjener at blive behandlet poetisk.

” Når jeg skriver digte, er der ingen tilretninger, ingen gennemskrivninger. Jeg skriver dem, og så er de færdige.

FOTO MARIE LOUISE GAMMELGAARD

kunstneren fik, da han som ung læste antropologi på Københavns Universitet. Under forfattersamtalen betegnede han endog sit blik som antropologisk: ”Jeg ser mennesker, som om de er fremmede”.

– Jeg vil gerne tale om det her og give noget credit tilbage til antropologien og studierne. Der er blevet afdækket nogle *andre* spor i dag, og jeg er glad for, at der er detektiver, som ser sådanne ting. Det kræver ikke særlige forudsætninger at se mine film, men det vidner om en stor interesse for at afdække, og det synes jeg er skide godt.

For Jørgen Leth bevirkede belysningerne desuden, at ”sådanne ting faldt på plads”:

– Mange ting har tumlet rundt – og *mange* forskellige vinkler, også for mig selv. Somme tider er man ubevidst om visse ting, og det er til nytte for mig også, når de bliver klarere – det kan jeg godt lide. Min far sagde: Alt på plads – plads til alt.

Betydningsfuld anerkendelse

Den anerkendelse af værket, der kan siges at ligge i et heldagsseminar, betyder meget for forfatteren og filmmageren.

– Jeg er meget glad for anerkendelsen. Særligt fordi jeg i hele mit liv aldrig er gået på kompromis og kun har lavet det, jeg selv havde lyst til, på mine egne præmisser, *hele* tiden – det har været avant garde, og enerådigt. Så det er dejligt at opleve større og større anerkendelse af mine film og litterære værk. I udlandet har jeg oplevet det i et stykke tid, mine film bliver vist retrospektivt i Europa, og jeg bliver inviteret ud som formidler af mit eget værk, for eksempel har jeg holdt en master class på New York University.

Magrittes produktive modsigelser

Kun én ting ærgrede Jørgen Leth umiddelbart bagefter – at han ikke fik nævnt den belgiske maler Magritte. Fordi han har inspireret ham til det, han kalder *stemplinger*, der foregår mellem billeder og ord, og på den vis er centrale mellemværender.

– Man har et billede, men siger så noget andet, end billedet indeholder. Man stempler det så at sige med en anden mening, man stempler andre betydninger ind. Magritte benægtede billedets indhold – det er for mig det optimale. ■

”” Jeg er imod kloge film og kloge digte – jeg vil gerne lave lidt dummere film og dummere digte.

”” Det er mit ideal at lave film som man skriver i hånden.